

Reactie FNV bij het initiatiefwetsvoorstel Wet verbetering toegang arbeid nieuwkomers

FNV verwelkomt de vrijheid van vluchtelingen om te mogen werken, in plaats van dat zij kunstmatig op afstand van de arbeidsmarkt worden gehouden. Het uitsluiten van vluchtelingen van de arbeidsmarkt maakt dat vluchtelingen geen vrije keuze hebben om te werken, terwijl mensen juist door werk kunnen voorzien in hun levensbehoeften. Ook kan werk helpen met het scheppen van de sociale banden die noodzakelijk zijn om te integreren in de Nederlandse samenleving. Door de tewerkstellingsvergunning af te schaffen en de duur van het arbeidsverbod te verkleinen maakt men de Nederlandse arbeidsmarkt toegankelijker voor vluchtelingen. Dit komt tegemoet aan de petitie, gesteund door FNV, om de 24-weken-eis op te heffen en de wachttijd voor vluchtelingen in te korten.¹

Vooralsnog ziet FNV ernstige risico's bij het huidige wetsvoorstel. Allereerst vreest FNV voor uitbuiting, zoals we nu al zien bij arbeidsmigranten.² Mensen die de Nederlandse en Engelse taal niet machtig zijn en het Nederlandse systeem niet kennen, zijn minder in staat om op te komen voor de rechten die ze wettelijk wel hebben. Zo bestaan er veel problemen rond de huisvesting van arbeidsmigranten, die voor een huurwoning vaak afhankelijk zijn van een werkgever. Verlies van arbeid betekent hier ook een verlies van woning, waardoor een grote machtsdisbalans ontstaat tussen werknemer en werkgever. Deze problemen zullen naar verwachting niet minder zijn bij vluchtelingen.

Dit hangt samen met het soort werk dat vluchtelingen kunnen doen. Voor FNV is het belangrijk dat mensen werk kunnen doen dat bij hen past. Nog te vaak worden buitenlandse diploma's van vluchtelingen niet erkend in Nederland, waardoor mensen niet het werk kunnen doen waarvoor ze zijn opgeleid. Dit maakt het niet aantrekkelijker voor mensen om te werken. Dit wetsvoorstel biedt evenwel geen oplossingen voor de problematiek rond diplomaerkenning, terwijl juist in sectoren die diploma's vereisen, zoals de zorg, de arbeidskrachte groot is.

Ook zijn vluchtelingen die op een asielstatus wachten mogelijk goedkoper om in te zetten als arbeidskrachten, bijvoorbeeld voor werkgevers die eigenrisicodragers zijn in de WW. Een vluchteling die gedurende de asielprocedure in Nederland verblijft en werkt, maar wiens asielverzoek wordt afgewezen, wordt vanwege het koppelingsbeginsel verstoten van een uitkering uit de Werkloosheidswet. Dit is aantrekkelijk voor eigenrisicodragers voor de WW, die anders zelf een WW-uitkering hadden moeten betalen. Hetzelfde geldt voor loondoorbetaling bij ziekte en zwangerschap. Hier ontstaat dus zelfs een prikkel om vluchtelingen met de kleinste kans op toekenning van een asielprocedure aan te nemen.

Daarnaast creëert deze wet de mogelijkheid dat een vluchteling wiens asielverzoek wordt afgewezen, na de afwijzing als ongedocumenteerde werkzaam blijft. Immers, het afwijzen van een asielprocedure maakt niet dat iemand uit Nederland verdwijnt. Die mensen moeten alsnog voorzien in hun levensonderhoud, en dreigen daarmee afhankelijk te worden van hun werkgever. Zeker ongedocumenteerde migranten hebben in Nederland een zeer slechte positie, aangezien zij met uitzetting worden bedreigd. Deze groep wordt nu al ernstig uitgebuit, ook omdat zij zich vaak niet durven beroepen op bescherming door bijvoorbeeld de Arbeidsinspectie, de vakbond, of zelfs de politie, uit angst dat hun werkgever hen verraad aan de IND.³

De memorie van toelichting stelt hierin te voorzien door het kabinet de bevoegdheid te geven om bij AMvB een termijn van ten hoogste zes maanden te stellen waarin de vluchteling met een kansarm verzoek mag werken. De verwachting van de indieners is dat een kansarme asielaanvraag in die periode wordt afgewezen. Echter, zoals hierboven omschreven ontstaat er een economische prikkel voor werkgevers om juist vluchtelingen met een kansarme asielaanvraag aan te nemen. Wat voor waarborg is er dat de regering deze termijn niet op één maand stelt? En wat voor waarborg bestaat er dat kansarme asielaanvragen inderdaad binnen zes maanden worden behandeld?

Bovendien bevat de wet geen bepalingen over hoe wordt voorkomen dat vluchtelingen met een asielstatus op gelijke voet kunnen worden aangenomen als mensen die nog een lopende aanvraag hebben. Op dit moment zien we al dat 80% van statushouders na 2,5 jaar nog geen werk heeft. Dat lijkt vrij weinig te maken te hebben met de 6 maanden

¹ [Versoepel de regels voor de toegang van asielzoekers tot werk - Petities.nl](https://www.petities.nl/versoepeel-de-regels-voor-de-toegang-van-asielzoekers-tot-werk)

² <https://www.fnv.nl/nieuwsbericht/algemeen-nieuws/2023/11/eu-talent-pool-route-naar-meer-uitbuiting>

³ <https://www.amnesty.nl/wordt-vervolgd/het-onzichtbare-leed-in-de-schaduwecconomie>

verbodsperiode die nu geldt. Dit duidt eerder op een tekort aan arbeidsbemiddeling en actieve inzet om mensen aan passend werk te helpen.

Het voorgaande zou ertoe kunnen leiden dat internationale arbeidsbemiddelaars eerder op zoek gaan naar vluchtelingen om arbeid in Nederland te verrichten dan reguliere arbeidsmigranten. Bij het aannemen van arbeidsmigranten uit derde landen moet een werkgever immers eerst bewijzen dat er geen aanbod binnen de Europese Unie is, iets dat bij het aannemen van vluchtelingen (logischerwijs) niet hoeft. Indien arbeid van vluchtelingen om voornoemde redenen inderdaad voordeliger blijkt dan die van reguliere arbeidsmigranten, kan er een perverse prikkel ontstaan om het vergunsysteem van arbeidsmigratie te omzeilen.

FNV staat achter het voornemen om vluchtelingen de vrijheid te geven om tijdens hun asielprocedure werk te verrichten. De vrijheid om te werken is een belangrijk goed. Daarvoor moeten goede arbeidsvoorwaarden, arbeidsinhoud, arbeidsomstandigheden en arbeidsverhouding worden gewaarborgd, op het niveau van andere werkenden. Dit kan alleen als ook wordt ingezet op sterkere handhaving door de Arbeidsinspectie (die vooralsnog onvoldoende is), op taal- en maatschappijonderwijs voor vluchtelingen, en betere arbeidsbemiddeling voor vluchtelingen in het algemeen. Daarnaast moeten er maatregelen getroffen worden zodat werkende vluchtelingen niet worden achtergesteld op sociale zekerheid als zij hun status verliezen of hun asielaanvraag wordt afgewezen, en moet worden gewerkt aan de snelle erkenning van buitenlandse diploma's.